

3 Αυγούστου 2023

Όταν σίγησε η “καρδιά της Κύπρου” - 46 χρόνια από την κοίμηση του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ΄

/ [Αφιερώματα](#) / [Γενικά Θέματα](#)

Ήταν 3 Αυγούστου του 1977 όταν η Κύπρος μάθαινε για την εκδημία του [Αρχιεπισκόπου Κύπρου Μακαρίου Γ΄](#) ο οποίος συνέδεσε το όνομά του όχι μόνο με την εκκλησιαστική ηγεσία της Αγιοτόκου Μεγαλονήσου, αλλά και με την πολιτική καθώς υπήρξε ο πρώτος Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας. 46 χρόνια συμπληρώνονται σήμερα από εκείνη την ημέρα που η καρδιά πρόδιδε τον Αρχιεπίσκοπο που αγαπήθηκε από χιλιάδες Ελληνοκυπρίους.

Η μεγάλη πορεία του ήταν πολύ δύσκολη. Ο δρόμος ανηφορικός και πολλές φορές γεμάτος αγκάθια. Αλλά το γεγονός και μόνο πως διήνυσε όλη αυτή την απόσταση από το μικρό χωριό του, την Παναγιά της Πάφου, όπου γεννήθηκε, μέχρι το Αρχιεπισκοπικό και Προεδρικό Μέγαρο, είναι κάτι το θαυμαστό.

Παρακολουθήστε ένα αφιέρωμα από το αρχείο του Πρακτορείου ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ (ore.gr), στην ιστορική αυτή προσωπικότητα της Κύπρου, με σπάνια οπτικά και ηχητικά ντοκουμέντα:

```
<span data-mce-type="bookmark" style="display: inline-block; width: 0px; overflow: hidden; line-height: 0;" class="mce_SELRES_start"></span>
```

Αρχειακό Υλικό: Αθωνιάδα Ακαδημία, ΡΙΚ Κύπρου, Orthodoxia News Agency

Έρευνα - επιμέλεια: Νάνσυ Νάσκου /Μοντάζ: Κώστας Κουράκος

Η «καρδιά της Κύπρου»

Το μνημόσυνο για τη συμπλήρωση 46 χρόνων από την εκδημία του μακαριστού Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ' τελέστηκε την Κυριακή, 30 Ιουλίου 2023, στην Ιερά Βασιλική και Σταυροπηγιακή Μονή της Ελεούσας του Κύκκου, στο μοναστήρι στο οποίο ανδρώθηκε πνευματικά και που φιλοξενεί την τελευταία κατοικία του Εθνάρχη Μακαρίου.

Του ιερού Μνημοσύνου προέστη Α.Μ. ο [Αρχιεπίσκοπος Κύπρου](#) κ.κ. Γεώργιος, συμπαραστατούμενος από τον επιχώριο Μητροπολίτη Κύκκου και Τηλλυρίας Νικηφόρο, τον εκπροσωπούντα τον Πατριάρχη Αλεξανδρείας Μητροπολίτη Ζιμπάμπουε Σεραφείμ και τα Μέλη της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Κύπρου, Πάφου Τυχικό, Κιτίου Νεκτάριο, Λεμεσού Αθανάσιο, Κωνσταντίας Βασίλειο, Ταμασού Ησαΐα. Παρέστη, επίσης, συμπροσευχόμενος και ο εν Κύπρω Έξαρχος του Παναγίου Τάφου, Μητροπολίτης Βόστρων κ. Τιμόθεος.

Κατά την διάρκεια του μνημοσύνου ο Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας [Νίκος Χριστοδουλίδης](#), τόνισε ότι ο Αρχιεπίσκοπος Κύπρου αποτελεί την «καρδιά της Κύπρου», αλλά και «την προσωποποίηση της Ιστορίας του τόπου μας», τίμησε στις 30 Ιουλίου, σύσσωμος ο κυπριακός ελληνισμός.

Διαβάστε επίσης:

[Ετήσιο Μνημόσυνο Εθνάρχου Μακαρίου Γ' - Ήταν ο ηγέτης που χρειαζόταν ένας λαός \(BİNTEO\)](#)

[Το χρονικό και φωτογραφικά στιγμιότυπα του μνημοσύνου του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ'](#)

Από το μοναστήρι του Κύκκου στον Αρχιεπισκοπικό Θρόνο

Ο Μακάριος, κατά κόσμον Μιχαήλ Χριστοδούλου Μούσκος, **γεννήθηκε το 1913** στο χωριό Παναγιά της επαρχίας Πάφου της Κύπρου. Το 1926, μετά την αποφοίτησή του με άριστα από το δημοτικό σχολείο, **εισήχθη ως δόκιμος στο μοναστήρι της Παναγίας του Κύκκου**, το μεγαλύτερο και πλουσιότερο της Κύπρου. Προτιμήθηκε το μοναστήρι αυτό αντί του πολύ πλησιέστερου προς την Παναγιά μοναστηριού της Χρυσορογιάτισσας, επειδή σ' αυτό λειτουργούσε τριτάξιο γυμνάσιο για τους δόκιμους μοναχούς. Ήταν ο μόνος τρόπος να πάρει ο μετέπειτα αρχιεπίσκοπος και πρόεδρος της Δημοκρατίας ανώτερη μόρφωση, αφού ο βοσκός πατέρας του λόγω οικονομικών δυσκολιών δεν μπορούσε να τον στείλει στην πόλη για σπουδές.

Σύμφωνα με μοναστικό έθιμο ο Μιχαήλ απέβαλε το επώνυμο Μούσκος και πήρε το επώνυμο Κυκκώτης. Λόγω των εξαιρετικών του επιδόσεων στα μαθήματα ο Μιχαήλ Χριστοδούλου Κυκκώτης πήρε υποτροφία από το μοναστήρι του και σε ηλικία 20 ετών εγγράφηκε στην Δ' τάξη του Παγκυπρίου Γυμνασίου στην Λευκωσία. Μετά την αποφοίτησή του το 1936, δίδαξε για δύο χρόνια στο Γυμνάσιο της Ιεράς Μονής Κύκκου και **τον Αύγουστο του 1938 χειροτονήθηκε διάκονος** από τον τοποτηρητή του αρχιεπισκοπικού θρόνου, μητροπολίτη Πάφου Λεόντιο. Σύμφωνα με τα εκκλησιαστικά θέσμια ο μοναχός Μιχαήλ έλαβε το όνομα Μακάριος.

Τον Σεπτέμβριο του 1938 ο Μακάριος και πάλι με υποτροφία της Ιεράς Μονής Κύκκου στάλθηκε στην Αθήνα για σπουδές στην Θεολογική Σχολή του εκεί Πανεπιστημίου, από την οποία αποφοίτησε το 1942. Τα δύο τελευταία έτη των σπουδών του τα πέρασε εν μέσω των δεινών της γερμανοϊταλικής κατοχής. Τα έτη 1941 και 1942, παράλληλα με την φοίτησή του στην Θεολογική Σχολή, υπηρετούσε ως διάκονος στην εκκλησία της Αγίας Ειρήνης στην Αθήνα. Αυτό συνεχίστηκε ως τον Νοέμβριο του 1946, οπότε **χειροτονήθηκε πρεσβύτερος από τον Μητροπολίτη Αργυροκάστρου Παντελεήμονα** και αμέσως προχειρίστηκε σε αρχιμανδρίτη.

Λίγο αργότερα, με σύσταση καθηγητών του, το Παγκόσμιο Συμβούλιο Εκκλησιών

πρόσφερε στον Μακάριο υποτροφία για μεταπτυχιακές σπουδές στην Αμερική. Στο Κολλέγιο Θεολογίας του Πανεπιστημίου της Βοστώνης παρακολούθησε μαθήματα Κοινωνιολογίας της Θρησκείας, αλλά διέκοψε τις σπουδές του στο τέλος του δεύτερου έτους, επειδή στις 8 Αυγούστου 1948, ενώ βρισκόταν στις Ηνωμένες Πολιτείες, εκλέχτηκε Μητροπολίτης Κιτίου με την ψήφο κλήρου και λαού. Η χειροτονία του σε επίσκοπο έγινε στις 13. Ιουνίου 1948.

Στις 28 Ιουνίου 1950 εκοιμήθη ο γηραιός αρχιεπίσκοπος Μακάριος Β΄ και στις 20 Οκτωβρίου 1950 με την ψήφο κλήρου και λαού ο μέχρι τότε μητροπολίτης Κιτίου εκλέχτηκε αρχιεπίσκοπος και ενθρονίστηκε ως Μακάριος Γ΄.

Ο Μακάριος πρώτος πρόεδρος της Δημοκρατίας της Κύπρου

Στο διάστημα που μεσολάβησε από την ημέρα της υπογραφής των Συμφωνιών Ζυρίχης - Λονδίνου (19.2.1959) ως τις 16.8.1960, μέρα που η Κύπρος

ανακηρύχτηκε σε ανεξάρτητο κράτος, την ευθύνη της διακυβέρνησης κράτησε ο Άγγλος κυβερνήτης σερ Χιου Φουτ. Σχηματίστηκε όμως και μια μεταβατική κυβέρνηση με πρόεδρο τον αρχιεπίσκοπο Μακάριο και αντιπρόεδρο τον γιατρό Φαζίλ Κουτσιούκ. Στις 13 Δεκεμβρίου 1959 έγιναν οι πρώτες προεδρικές εκλογές, τις οποίες κέρδισε ο Μακάριος με 66,85% έναντι 33,15% του ανθυποψηφίου του Ιωάννη Κληρίδη. Αντιπρόεδρος αναδείχτηκε ο Φαζίλ Κουτσιούκ χωρίς ανθυποψήφιο.

Σε σύντομο χρονικό διάστημα μετά την ανεξαρτησία της η Κύπρος έγινε μέλος σημαντικών διεθνών οργανισμών.

Γενικά από την ανάληψη των καθηκόντων του στη Προεδρία της Κύπρου ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος Γ΄, λόγω ακριβώς της προΐστορίας του αλλά και του ρόλου του, ειδικά στον κυπριακό αγώνα, αποτελούσε για τον ίδιο τον κυπριακό λαό (Έλληνοκύπριους και Τουρκοκύπριους) αναγνωρισμένη προσωπικότητα του τότε Ελληνισμού. Το κύρος και η ηθική του επιβολή του είχαν προσδώσει διεθνή ακτινοβολία ακόμα και στον αλλόθρησκο αραβικό κόσμο. Συμμετέχοντας δε στο Κίνημα των Αδεσμεύτων, η διεθνής του αναγνώριση ήταν ακόμη περισσότερο δεδομένη ενώ ο σεβασμός στο σχήμα του αρχιεπισκόπου δεν αμφισβητούνταν.

Η κοίμησή του συνέβη σε μια εξαιρετικά κρίσιμη στιγμή

Ακολούθησαν χρόνια ταραγμένα τόσο για την προσωπική πορεία του ίδιου όσο και της Κύπρου. Τα γεγονότα αυτά κορυφώθηκαν τον Ιούλιο του 1974 με το Πραξικόπημα για την ανατροπή του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου και εν συνεχεία με

την τουρκική εισβολή. Στις 7 Δεκεμβρίου 1974 ο Αρχιεπίσκοπος Κύπρου και Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας Μακάριος Γ΄ επιστρέφει στην Κύπρο. 250.000 Κύπριοι ξεχύνονται στους δρόμους για να υποδεχτούν τον Εθνάρχη τους, ο οποίος ήταν εξόριστος επί 4,5 μήνες. Θα παραμείνει στο νησί όπου γεννήθηκε και καθόρισε τη μετέπειτα πορεία του μέχρι και την ημέρα της κοίμησης του.

Ο Καθηγητής Ευάνθης Χατζηβασιλείου σε άρθρο του στην εφημερίδα Καθημερινή σημειώνει για τον θάνατο του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου: *“Στις 3 Αυγούστου 1977 σημειώθηκε μια ανυπολόγιστης έκτασης απώλεια για τον ελληνισμό: ο πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας, Αρχιεπίσκοπος Μακάριος, απεβίωσε έπειτα από καρδιακή προσβολή. Η κοίμησή του συνέβη σε μια εξαιρετικά κρίσιμη στιγμή, όταν συζητείτο η πιθανή επίλυση του Κυπριακού στη βάση της συμφωνίας που είχε, λίγο πριν, συνάψει με τον Ραούφ Ντενκτάς. Η επίτευξη των αναγκαίων επώδυνων συμβιβασμών έγινε πολύ πιο δύσκολη χωρίς την παρουσία του αδιαμφισβήτητου ηγέτη της ελληνικής κυπριακής κοινότητας. Επιπλέον, η Κυπριακή Δημοκρατία, χάνοντας τον άνθρωπο που την είχε οδηγήσει στην ανεξαρτησία και την είχε κυβερνήσει από το 1960, καλείτο έξαφνα να υπερβεί τη διακυβέρνηση από έναν εθνικό ηγέτη και να περάσει σε άλλο, πολύ περισσότερο απαιτητικό επίπεδο θεσμικής και πολιτικής οργάνωσης. Πράγματι, δεν έχει επαρκώς τονιστεί στη βιβλιογραφία και στη δημόσια συζήτηση πόσο μεγάλο ήταν το επίτευγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας, που κατάφερε, υπό το βάρος τέτοιας απώλειας και του τρομακτικού πλήγματος της εισβολής και της κατοχής, να συγκροτήσει ένα πλήρως λειτουργικό πολιτικό σύστημα, μια υποδειγματική δυτική δημοκρατία, ικανή να προσχωρήσει, αργότερα, στην Ε.Ε.”*

Η προσφορά στην Εκκλησία και την ιεραποστολή

Πολύ μεγάλη είναι η προσφορά του Μακαρίου και στην Εκκλησία της Κύπρου και στην ορθόδοξη ιεραποστολή. Έλυσε οριστικά το μισθοδοτικό πρόβλημα του Κλήρου εξασφαλίζοντας σ' αυτόν μια αξιοπρεπή διαβίωση. Εργάστηκε επίσης για την εξύψωση του μορφωτικού και πνευματικού επιπέδου του Κλήρου με την ενίσχυση και αναβάθμιση της Ιερατικής Σχολής Απόστολος Βαρνάβας, την οποία είχε ιδρύσει ο προκάτοχός του Μακάριος Β΄. Επί Μακαρίου άρχισε και η άνθιση του γυναικείου μοναχισμού. Ο ίδιος, παρά το ότι μεγάλο μέρος του χρόνου του απορροφούσαν το Κυπριακό πρόβλημα και τα προεδρικά του καθήκοντα, δεν παραμελούσε τα εκκλησιαστικά του καθήκοντα.

Τελούσε πολύ συχνά την Θεία Λειτουργία σε πόλεις και χωριά προσελκύοντας πλήθη λαού. Πολύ σημαντικό είναι και το ιεραποστολικό του έργο. Συνετέλεσε όσο κανείς άλλος στην προσέλευση Αφρικανών στην Ορθοδοξία. Στην Κένυα, ο Μακάριος τον Μάρτιο του 1971 βάπτισε πέντε χιλιάδες ιθαγενείς διάφορων ηλικιών. Επίσης θεμελίωσε ιερατική σχολή, για την λειτουργία και την συντήρηση της οποίας μέχρι σήμερα μεριμνά η Εκκλησία της Κύπρου. Το ιεραποστολικό έργο του Μακαρίου στην χώρα αυτή διευκολύνθηκε πάρα πολύ λόγω των φιλικών δεσμών του με τον ηγέτη της Κένυας Γιόμο Κενυάτα.

“Ο Μακάριος δεν ήταν μόνο βαθύτατα χριστιανός. Ήταν και βαθύτατα Έλλην, και ως τον κατηγορούν ότι υποδαύλιζε τον ανθελληνισμό στην Κύπρο. Στην ανυπόστατη αυτή κατηγορία αρκεί να αντιταχθεί το γεγονός ότι, αν και η Κύπρος

ως ανεξάρτητο Κράτος έπρεπε να έχει δικό της εθνικό ύμνο, χάρη στον Μακάριο εθνικός της ύμνος μέχρι σήμερα είναι ο ελληνικός”, σημειώνει ο Γιάννης Κ. Λάμπρου σε παλαιότερη ομιλία του προς τιμήν του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ’.

ope.gr